СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 211. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 29-го жовтня 1943. No. 211. Jersey City, N. J., Friday, October 29, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НАД-УСТАНОВА ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННИХ ЦІЛЕЙ ГОТОВА

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дістав від своїх співробітників начерк ґіґантичної над-аґенції для наладження гладкого переходу з военного положення на мирне. Буде це свого роду Міждепартаментова Рада після Примиря, складена із 17 федеральних аґенцій, а в цій раді будуть засідати представники Американської Федерації Праці, Конґресу Промислових Організацій СІО, Торговельної Палати Злучених Держав, фармерських організацій, банкирів, промисловців і ще декого, а не буде заступників конґресу. Плян виробленнй директором Мобілізації Робочої Сили Бирнесом і недавно іменованим спеціяльним президентовим дорадником суддею Семюелом І. Розенманом. Плян обіймає демобілізацію вояків і постепенне введення їх в нормальне життя краю та розбудову відповідних установ і підприємств для їх використання. Плян вимагає спеціяльних студій і постепенного введення його в життя.

ВІДКЛИКАНО РОЗПОРЯДКИ ПРО ЗАТЕМНЕННЯ МОРСЬКИХ ПОБЕРЕЖ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний уряд оголосив, що з останнім днем жовтня будуть знесені розпорядки, якими заведено затемнення нічною порою прибережних міст та цілої прибережної смуги Атлянтійського та Тихого Океану а теж і Мексиканського заливу. Одначе, з огляду на економію, уряд просить громадян, щоб вони добровільно притемнювали свої підприємства, та ощадили електричну силу. Прибережне затемнення заведено перед кільканаціти місяцями з огляду на небезпеку від ворожих субмарин, які підплили під самі береги Америки і при яркім світлі з берегів могли нападати на кораблі, а навіть на прибережні місцевости. Тепер небезпека від ворожих субмарин минула і тому розпорядки про затемнення знесено.

НЕДОСТАЧА РАДІОВИХ ЛЯМПОК.

НЮ ЙОРК. — 60 міліонів радіо-апаратів Америки грають на позиченім часі. Це лише питання недалекої будуччини, коли нестане радіових лямпок (тубок) для цих апаратів. фабриканти радіових тубок виробляють їх тепер в далеко більшій кількости, ніж колинебудь перед тим, але головну частину нової продукції забирають до вжитку военних сил. Для цивільного населення оставляється лише мала пропорція нових тубок. Тому радять щадити теперішні лямпки.

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ РАДИТЬ З КІНЦЕМ „ЗАВІЩЕННЯ ЗБРОЇ".

ВАШИНҐТОН. — Згідно із колишньою заявою редсідника майнерської юнії Джана Дж. Луиса, „завішення зброї" між майнерами й власниками копалень виґасає з кінцем місяця жовтня. У міжчасі змінилася ситуація на ринку майнерської праці настільки, що Военна Робітнича Рада признала підвишку по $1.12 і пів цента денно як підставу до заключення нових контрактів між юнією й підприємцями. Загальний страйк майнерів покінчився запевненням, що відносини будуть наладнані в нормальнім часі, але в деяких шахтах майнери почали виходити на страйк без порозуміння з майнерською юнією. Щоб остаточно найти спосіб покінчення цього хаотичного положення, скликано на засідання членів „комісії для політики" Злучених Майнерських Робітників Америки. На нараді обговорять усі оці важні питання і прийдуть до якогось висновку.

ПОКІНЧЕННЯ ВІЙНИ ЗБІЛЬШИТЬ КІЛЬКІСТЬ В ПРОДУКЦІЇ.

КЛІВЛЕНД. — Віцепрезидент Генрі Волес виголосив промову по конференції краєвої організації для консумції, а в ній зазначив, що не треба дивитися лише на те, чи після війни кожен дістане заняття, але головно на те, щоби випродукувати вистарчальну кількість нових предметів для вжитку населення цілого світу. Продукція мусить бути збільшена на 40 відсотків теперішної продукції. Колиб ми не йшли таким темпом у продукції, яких 10 або 12 міліонів робітників осталосяб без праці, заявив Волес. „Коли прийде мир, а треба надіятися, що мир настане в наступному році, на нас спаде відразу завдання перемінити себе з военної держави на мирну" — сказав Волес.

95% ПОДАТКУ НА ЧИСТИЙ ЗИСК ПІДПРИЄМСТВ.

ВАШИНҐТОН. — Комісія Засобів і Способів палати репрезентантів переголосувала постанову до нового податкового закона, щоб наложити 90-95% податку на чисті зиски корпорацій і в той спосіб дістати більше ніж 600 міліонів доларів в рік для федерального уряду. Попереднього дня тасама комісія рішила наложити по $10 податку від одного ґальона алькоголічних напитків, а це викликало такі завзяті спротиви в цілому краю, що комісія поважно застановляється, чи не треба буде цю ухвалу змінити.

Президент домагається біліона долярів на шкільну освіту для ветеранів

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт предложив конґресови до застанови плян шкільної освіти для ветеранів. Щоб його здійснити, треба виасиґнувати з федеральних фондів цілий біліон долярів. В основу пляну положено, щоб кожей вояк, який служив найменше 6 місяців у военній службі, мав право користати з цього фонду. Вояк-ветеран має заявитися упродовж 6 місяців після повороту з війни домів, чи він хоче йти до школи. На науку він може дістати утримання для себе на цілий рік, а це по $50 у місяць, коли самітний, а $75, коли жонатий і по $10 для кожної дитини. По році коли ветеран-студент викаже спеціяльні здібности до науки, він може дістати продовження таких поборів. Йому теж мають заплатити шкільну оплату в такій школі, де оплата вимагана. — Цей плян президента це вже третій плян для реґабілітації краю після війни. Перше послання президента до конґресу було вислане 10. травня в справі соціяльного забезпечення „від колиски до гробової дошки"; друге вислане 28. липня, щоб приготовити засоби для демобілізації вояків, а тепер це третій пайок після-военної реґабілітації.

ВОЄННА ФЛЬОТА ЦЕ КЛЮЧ НАШОГО БЕЗПЕЧЕНСТВА

НЮ ЙОРК. — З нагоди Дня Фльоти виголосив на святочнім обіді в Ґотелю Волдорф-Асторія промову віце-адмірал фльоти, командант Східнього Морського Фронту, Адолфус Андрус. Він сказав, що після 46 літ служби він незабаром уступить, його становище може змінитися, але не зміниться його переконання, що „наш край потребує могутньої фльоти, коли ми хочемо жити в мирі і добрі, в якому ми досі жили. Свобода належить до сильних, а военна фльота це ключ нашої сили і безпеченства". Андрус звернув увагу на це, що нас жде ще велике завдання на Тихому океані, а на Атлянтійському океані ми ніколи не можемо бути вільні від небезпеки німецьких субмарин, як довго триває війна".

НАКС ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНОДУШНОСТИ В ЗАКОРДОННІЙ ПОЛІТИЦІ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Секретар фльоти Накс виголосив промову на святочному обіді Фльотної Ліґи і в ній сказав, що розбіжність думок у часах передвиборчої кампанії є справжним нещастям для краю. Щоб цю небезпеку виминути в теперішній світовій кризі, порадним е, щоб обі великі партії вклали у свої виборчі програми однакову заяву в справах закордонної політики, а тоді можуть свобідно дискусувати краєві справи.

Доносять про політичне зближення між державами на московській конференції

ЛОНДОН. — Джеймс Рестон телеґрафує з Лондону до „Ню Йорк Таймсу", що між трьома великими державами на московській конференції назріває політичне зближення. Між покажчиками цеї тенденції він наводить зростаюче підчеркування росіянами, що Аліянтам тепер треба передовсім спільної політичної стратеґії. Між іншим Молотов, совєтський комісар заграничних справ, публично підчеркнув потребу коперації в усіх европейських справах.

Замітно, що й в Лондоні й в Москві приписують великий вплив німців на наладнання політичної співпраці трьох великих держав. Німці повели таку завзяту кампанію за посварення між собою великих аліянтських держав, що Аліянти відчули надзвичайну потребу згоди й співпраці.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЖИЗНЕННІ ПЕРЕМІНИ В НІМЕЧЧИНІ ПРОТЯГОМ 2 ТИЖНІВ

Бюро Ройтера доносить „зо середини Европи", що внутрі Німеччини наступлять протягом двох тижнів великі переміни, які будуть мати поважний вплив на цілу военну ситуацію.

У Німеччині панують тепер найгірші побоювання щодо позицій німців у Росії. Німецьке населення огортає просто роспука, яка й вимагає радикальних мір. Певні рішення в тому напрямі вже навіть пороблено, — здається в Мінхені.

ВІШІ БОЇТЬСЯ НЕДАЛЕКОГО ПОВСТАННЯ

Представник французького куклового уряду Петена говорив на радіо з Віші, що в Франції зростає теоризм до тої міри, що поліційні начальники не мають досить поліції на його здушення. Цей уряд побоюється недалекого загального повстання в Франції. На Лявaля зроблено ще один замах.

НІМЦІ ЗАКРИЛИ НОРВЕЗЬКУ ГРАНИЦЮ ДЛЯ ШВЕДІВ

СТОКГОЛЬМ. — Німецька окупаційна військова влада в Норвеґії закрила шведську границю для всякого руху. На границю Швеції післано сильні відділи війська. Можливо, що ці зарядження стоять у звязку зо скріпленими репресіями проти норвежців, ворожих до німецьких окупантів.

Шведські ґазети критикують гостро шведський уряд за його апізерське наставлення до Німеччини; називають це лизанням німецьких чобіт.

ПОМІЧ ТОВАРИШОВИ.—Сержант Ґордон Айерс, зо Шепартону, в Австралії, веде до перевязного пункту на Новій Ґвінеї раненого союзного вояка. За ними тубільці несуть амуніцію й припаси.

НІМЕЦЬКІ ЛІНІЇ ЗАЛОМАНІ НА 72-МИЛЕВІМ ФРОНТІ

ЛОНДОН. — Російські війська проломали німецький опір на 72 милі довгому фронті від Запорожа до Озівського моря, вбили понад 3,000 німців, відобрали їм понад 90 місцевостей та поступили коло 18 миль дальше в ноґайські степи.

Так звана четверта українська армія під командою ґенерала Телбухіна загрозила поважніще німецьким військам у закруті Дніпра та на Криму, підчас коли інші частини червоної армії очищували з ворога околиці коло Дніпропетровська й наступали на Кривий Ріг, центр залізного промислу на Україні. Кривий Ріг оточений уже з трьох боків і може кожної години найтися в російських руках.

Над горішним бігом Дніпра червона армія очистила шлях з Невеля до Усвятків та поробила поступи на фронті коло Вітебська.

Московський комунікат каже, що в одному місці червона армія своїм наступом не дала німцям вислати до Німеччини на примусові роботи 2,000 сетських громадян, зібраних уже для висилки.

Німецькі комунікати про події на російськім фронті стають щораз сумніші. Виглядає, що німецький ґенеральний штаб збирається приготовляти публику на загрожуючу німецькій армії катастрофу.

АЛІЯНТСЬКИЙ НАСТУП В ІТАЛІЇ ЗВІЛЬНЯЄТЬСЯ.

АЛЖІР. — Наступ аліянтських військ в Італії став значно повільніший, бо німці обкопалися на своїх позиціях на лінії Мондраґоне-Васто й укріпили їх на всі модерні способи. Здається, що так звана битва за Рим розіґрається на тій лінії. Все таки два крила аліянтських військ до певного ступня поправили свої позиції.

Щоб ослабити ворожі сили, аліянтські літаки не дають їм ніколи спочинку, бючи постійно по їх комунікаційних лініях.

З розвою военних подій в Італії стає щораз правдоподібнішим, що німці рішилися боронити Італії за всяку ціну, хоч цього дехто з аліянтського боку сподівався ще вчас висадження аліянтських військ коло Салерно 9. вересня.

НІМЕЦЬКИЙ ЛІТАКОВОЗ УШКОДЖЕНИЙ.

СТОКГОЛЬМ.—Німецький літаковоз „Цепелін", одинокий літаковоз в активній службі німецької военної фльоти, був ушкоджений підчас подорожі з північної Норвеґії та задержався для направок у Стетіні, німецькім порті на Балтику. Розміри ушкодження не відомі.

ЯПОНЦІ ПОКИДАЮТЬ ШВАЗУЛ.

ВАШИНҐТОН. — Японці видимо постановили евакувати остров Швавул та забирають свої війська з островів Бавґейнвилу, своєї останньої твердині на Соломонських островах.

Адмірал Нимиц заповів з Гонолюлю скріплення цілої военної кампанії на Пацифіку. Ударами по сухоземі й морю американці певно скоро добудуть бази, положені ближче до Японії.

АЛІЯНТСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО БУРМІ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Американські й британські повітряні ескадри побільшають свої атаки на японські кораблі й транспортові приспособлення в Бурмі. Американські бомбовики наробили японцям багато шкоди в місті Ранґуні, а британці в Акіябі.

НОВИЙ АЛІЯНТСЬКИЙ УДАР ПО РАБАВЛІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські бомбовики розбили японський летунський майдан Лукунай, що лежить недалеко від Рабавлу, японської бази на Новій Британії. Скинули підчас рейду на нього 302,000 фунтів бомб. Був це третій з ряду рейд на ворожі позиції в новій офензиві на цім секторі Пацифіку.

ЗАЛОМАННЯ НІМЕЦЬКОЇ ВОЄННОЇ МОРАЛІ.

БЕРН. — Спеціяльний кореспондент до „Ґазет де Лозан" подає на основі власних обсервацій у Німеччині, що останні часи виявляють поважне заломання Німеччини на домашньому фронті. На місце необмеженого довіря, спокійної безжурности й непотрясної віри в німецьку перемогу, що цілувала німецький нарід до проґраної під Сталінґрадом, прийшов тепер песимізм і брак дисципліни. Серед німців. наростає тепер переконання, що Німеччині не вдасться не тільки виграти цеї війни, але навіть добитися якогось компромісового мира. Головний удар завдали німецької военній моралі не невдачі на фронті, а постійні аліянтські повітряні рейди.

Ці обсервації підддержують ті британці, що недавно повернули з німецької неволі. Вони кажуть, що після аліянтських бомбардувань німці пробували лінчувати военних бранців, вдоволюючися принаймні обкидуванням їх таборів камінням.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЛЯ ЗОЛОТОГО ЮВИЛЕЮ ЗОЛОТУ ПРАЦЮ

Як читачі знають з кількох уже дописів, по більших осередках української іміґрації в Америці й Канаді збираються наші люди святкувати 50-ліття існування найбільшої української запомогової організації на західній півкулі, якою являється Український Народний Союз. Зазначуються ці святкування публичними маніфестаціями, як концертами й обходами.

Не можна відмовити розумної основи цим похвальним зусиллям союзовців. Таке святкування було би практикованим у культурних народів публичним признанням для тої великої філянтропійної праці, яку від пів століття веде Український Народний Союз. Це було би признання для поважного дорібку, який становить великий маєток Українського Народного Союзу. Це було би признання для тих добутків, котрі Український Народний Союз зробив з незначних початків у майнерському містечку Пенсилвенії 50 літ тому. Це було би наконець звичайне в культурних людей признання для відомих і невідомих піонірів, що почивали трудне завдання, та тих щирих працівників, відомих і невідомих, яких Союз потребував на кожнім кроці свого існування, щоби розвинутися до теперішніх розмірів.

Признавши повну культурну сторону святочних обходів чи концертів, та їх вагу для організації, треба всетаки підчеркувати, що найкраще відсвяткування ювилею такої організації це організація дальших членів для Українського Народного Союзу. Миж усі знаємо, що життя й будучність такої орґанізації залежить усе від її здібности діставати в свої жили нову кров. Така орґанізація мусить постійно відсвіжуватися. На місце вмираючих членів мають постійно приходити нові. Це є основна умовина всякого життевого обезпечення.

І це був постійний заповіт піонірів Українського Народного Союзу та тих леґіонів його працівників, що поставили його на нинішній ступінь розвою. Завдяки тому Союз розвивався й поступав усе вперед. Як він мав колись хвилі застою або занепаду, то це були тільки переходові фази. Від січня 1936. року він не знав ні одного місяця, колиб його членство не було вище, ніж у попередньому. Це є доказом орґанізаційної живучости Українського Народного Союзу та його повної віри в красну будучність. Це дає нам запевнення, що й в рік Золотого Ювилею членство не забуде потрудитися традиційно коло приєднання для українського Народного Союзу нових членських кадрів.

Останні роки принесли Союзови красні вигляди дальшого розвою на новій території, в Канаді. Союзова праця відома там була льокально ще від 1916. року, але на більшу скалю не розвинулася. Останніми роками українські іміґранти в Канаді одначе полюбили Союзову орґанізацію, і з нагоди Золотого Ювилею певно послухають заклику головного секретаря Українського Народного Союзу: „посилити в цей Золотий Ювилей працю по всіх відділах, збільшити їх ряди та в цей спосіб поставити тверді основи під сильний Союз також у Канаді".

Італія як зеркало Европи

Відома американська журналістка Ан О'Гер МекКормик порушила в „Ню Йорк Таймсі" питання: Який образ Европи дає нам Італія? Питання не тільки цікаве, але й незвичайно важне, бож Америка тепер умішана через війну в европейські справи й від відповіди на це питання залежить у значній мірі успіх її армій.

На думку пані МекКормик, італійців тих частин Італії, що їх заняли вже аліянтські війська, можна вважати знаменним покажчиком для вичуття настроїв серед населення не тільки цілої Італії, але й інших країв під нацистичним пануванням. Розуміє вона в цей спосіб, що італійці в добутих аліянтами провінціях це бідні селяни, які жили в звичайній тепер в Европі атмосфері. Через двацять літ вони терпіли в мовчанці нужду й утиск, як це роблять тепер народи під нацистичним запятком.

Два явища кидаються ввічі пані МекКормик у визволених околицях Італії. Поперше, настрої серед молоді. Як звісно, при розгляданню питання, що робити з краями, які жили довше під фашистівським режимом, люди звичайно приймали, що молодь підпала зовсім під вплив фашистівської отрути та що хіба старше покоління, яке знало дофашистівські режими, може бути вільне від фашистівської деморалізації. Пані МекКормик покликується на обсервації іншого добре відомого европейського кореспондента того самого „Таймсу", що йдуть зовсім у розріз з тими припущеннями. Власне молодь не проявляє задурманення фашистівською дурійкою. Коли німці домагаються здачі зброї від італійських кадетів, то вони звичайно відмовляли й уступали тільки перед силою. У вуличних боях проти націстів брала молодь живу участь. Зрештою навіть ґраф Сфорца по повороті в рідний край по 16 роках відсутности набрав переконання, що старші люди виявляють зараження фашизмом, а молодь відай здорова.

З того МекКормик робить висновок, що побоювання людей за безпеченство Европи збоку зараженої фашизмом молоді не відповідають дійсности. Молодь не піддалася націкплюваним їй заразкам фашистівського світогляду, хоча цього можна було сподіватися, бож саме в Італії перша захоплювалася мусолінівським фашизмом університетська молодь. Коли проти нащіплювання фашизму в Італії збунтувалася італійська молодь, то на думку пані МекКормик можна припустити, що в Німеччині молодь бунтується проти прищіплювання їй насильно нацизму.

Друге важне для майбутнього Европи явище в Італії добачує пані МекКормик у тому, що ні одна з італійських партій, котрі зголосилися до співпраці з маршалом-прем'єром Бадоліом, у своїх енунціяціях про заграничну політику Італії не хоче заявитися за те, аби Італія зреклася давних італійських кольоній Лібії й Еритреї, а одна з них, так звана партія акції, ліберально-демократична група, навіть не хоче зректися Етіопії й Альбанії. Це становище в справі посідання кольоній МекКормик уважає характеристичною рисою для всіх европейських партій. Мовляв навіть інспіровані комуністами групи займають націоналістичне становище. Революційність іде впарі з націоналізмом. Таке явище добачує МекКормик й Юґославії, де ні одна партія не хоче поменшення Юґославії, і в Франції, де навіть найбільше радикальні круги, котрі йдуть з ґенералом Де Ґолем, не проявляють охоти зректися ні клаптика французьких посілостей в Африці або Азії. Ті, що ждуть, що так звані ліві будуть проявляти меншу дозу націоналізму, ніж так звані праві, будуть певно розчаровані.

Не говорить тут нічого МекКормик про становище російських большевиків у справах територіяльних посілостей Росії, бо це певно вважає надто очевидною справою.

На основі цих виводів Ан О'Гер МекКормик приходить до переконання, що назагал Европа, на скільки це можна судити з того, що виявляється в Італії, йде по зовсім інших взорах розвою, ніж ми звичайно привикли про неї думати. Властиво читач з тих обсервацій може набрати переконання, що Европа не змінилася в своїх політичних і суспільних тенденціях стільки, кілько ми досі це приймали. Великі здавалося суспільні фактори, як наприклад панування фашистівської системи через чверть майже століття, лишаються без глибокого сліду на найбільше чутливу частину громадянства, його молодь, а нові досвіди з поширюванням італійської імперії не навчили італійців зревідувати радикально свої націоналістичні претенсії на поширення панування на чужі краї й народи.

Нафтова дипльоматія Злучених Держав

Перед тижнем читачі щоденних газет мали нагоду оглядати світлину, на якій представлено асистента секретаря департаменту стейту у Вашинґтоні, як він приймає представників держави з Малої Азії як американських гостей. Неодного читача могла така картина здивувати, бо гість з Малої Азії в Америці в часі теперішньої війни, це незвичайний гість. Перебути довгу дорогу, получену з небезпеками й великими коштами, а крім цього паспортовими труднощами, це не щоденне явище. Отже мусіла бути якась незвичайно важна причина до такої подорожи.

Загадка продирається до прилюдного відома, а саме, що уряд Злучених Держав має на увазі сфінансувати одно велике підприємство з нафтовими полями в Малій Азії. У цій справі ведуться переговори в двох напрямах. В одних переговорах іде за експльоатацію й розвиток нафтових піль в Арабії, на котрих мають концесії американські громадяни. У других за експанзію британських нафтових операцій в Іраку й Ірані. В Арабії мають американці законтрактований простір величини чверть міліона квадратових миль. Концесію на ці поля дістали підприємства: Стендард Ойл Компані оф Каліфорнія і Тексас Компані, але ця остання ужишала помочи підприємства Каліфорнія Арабієн Стендард Компані. Британські концесії забезпечено Анґльо-іранськими підприємствами. Урядовці з департаменту стейту не хочуть ще прилюдно дискутувати про перебіг переговорів для забезпечення нових джерел земного олію, але признають, що тепер переговори ведуться. Можна теж завважати, що переговори посунені так далеко, що треба надіятися підпису контрактів в недалекій майбутности і для цієї цили прибули в Америку представники мало-азійської держави.

З цього, що мало-азійських представників витав асистент стейтового секретаря, треба вносити, що американський уряд заінтересований цією справою для поважних причин. Виявлено, що в справі британських інтересів ведуться переговори чисто дипльоматичною дорогою, а виключно американські інтереси полагоджується при помочи Каліфорнія Арабієн Компані. Дехто з високих урядовців не скриває факту, що федеральний уряд закупив велику кількість удилів в Каліфорнія Арабієн і тому уряд так пильно слідить за розвитком нафтових піль в Арабії. У заплату за цю поміч уряд мавби забирати нафту з експльоатації нафтових піль.

Розвиток арабських нафтових теренів коштує, як кажуть, 125 міліонів долярів. Цих грошей треба на верчення закопів, будову рафінерій, будову збірників нафти і транспортацію. Все те являється природним для тих, що такими справами займаються. Для загалу публики, особливо в теперішніх часах, може бути незрозумілим, чому Америка займається розвитком нафтових підприємств аж в Малій Азії, коли сама американська земля є одним з головних центрів нафтового промислу і доставцем для половини світу. Одначе війна має свої потреби і свою дипльоматію.

Вже в початках вибуху війни знавці звертали увагу на те, що повітряна війна залежатиме від того, кільки котра держава посідає земного олію. У нашому часописі містили ми кількома наворотами фахові статті про летництво, з яких можна було довідатися про величезне запотребування ґазоліни управою повітряної фльоти. Так напр. було сказане, що один полет Американської Літаючої Фортеці понад Німеччину спотребує тільки ґазоліни, кільки один власник пересічного автомобіля в Америці зуживає упродовж 5 і пів років. Війна ще не кінчиться і заповідають, що скоро не скінчиться. Транспортація нафти, чи там рафінованої з нафти ґазоліни зуживає велитенські кошти і потребує відповідних кораблів та інших транспортових засобів. Транспортація у воєнні часи дуже небезпечна. Багато буває випадків зударів та вибухів тенків. Отже природно, що держава мусить подбати про джерела воєнних матеріялів на місци, в тому випадку ліпше є навіть розвинути нові нафтові джерела в Арабії, чи де, щоб не було потрібним перевозити чи ґазоліну чи сиру ропу з Америки в Азію.

Ще в червню б. р. ґенерал Сомервил зізнав перед сенатською комісією для постачання, що уряд посягне по нафту в Арабії. Його слова були такі: „Великі джерела сирої кипячки находяться на території Іран-Ірак-Кювайт-Савді Арабії. Продукція з тих територій є оправдана, бо з неї можна дістати найменше 200,000 бочок ґазоліни лише із самого Перського Заливу. Треба буде розмірно невеликих засобів, щоб приготовити сусідні поля для експльоатації. Коли їх розвинеться, можна буде вжити видобутого земного олію для території Середземного моря та для потреб Перського Заливу".

Із слів ґен. Сомервила не важко догадатися, нащо Америка потребує цеї нафти.

Листопад — місяць харчової кампанії

Уряд призначив місяць листопад на кампанію під кличем „Фуд Файтс фор Фрідом" — „Харч Бореться за Свободу". Почавши з першого листопада, стейти, міські і хліборобські громади, федеральні, стейтові і повітові організації та установи, всі освітні жіночі товариства, продуценти і продавці харчових продуктів, церковні громади, робітничі юнії, словом усе американське громадянство і його організації, будуть притягнені до участи в акції, яка має на меті освідомити весь загал про всі сторінки харчевого питання у звязку з війною. Коротко, це питання заключається ось у чому:

Що треба робити і як треба поступати, щоб американське населення відживлялось як слід, без ніякої шкоди для свого здоровля, а рівночасно запасти країну в достаточну кількість поживи, яка потрібна для війська і якої буде треба щораз більше, в міру того, як це військо буде звільнювати нові краї спід окупації держав Осі, та займатиме области з виголодженим місцевим населенням.

Підчас цеї кампанії мають бути зорганізовані по всіх громадах Горожанські Харчеві Комітети. Ініціятиву в орґанізації тих комітетів візьмуть члени тих груп і товариств, які вже співпрацюють з місцевими Радами Воєнних Цін і Пайкування, з Комітетами Відживлювання (Нютришен Комітi) або з Комітетом Консументів при Бюрах Цивільної Оборони. Ті орґанізації і одиниці, що вже працювали попередно при реєстрації населення для пайкування чи при вияснюванні „пойнт решенінґ", знають, що це за завдання і скільки добровольців буде треба, щоб його як слід виконати.

В листопаді припадає традиційне американське свято День Подяки. Цього року воно повинно набрати особливого значіння, як вияв вдячности, що Америка має спромогу і засоби продукувати величезну кількість поживи і повинна найти шляхи, як вжити цієї поживи як найдоцільніше.

Харчева кампанія буде вестись під ось якими кличами: **Продукуй, Збірігай, Ділись і Поступай Чесно.** По всій Америці будуть влаштовані збори, відчити, виклади й інші програми, у яких будеться пояснювати, що кожний громадянин і громадянка можуть зробити, щоб зберегти американські харчеві засоби. Ще раз будуть вияснені причини і способи пайкування, щоб кожному було ясно, що це є справедливий і демократичний спосіб поступовання. Буде вжито всіх заходів, щоб усе населення активно підтримувало контролю цін, тому що її завданням є охорона кожного громадянина. Успіх кампанії

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

61)

— Не велика то підмога, правда, — говорив далі Бенедьо, — але, вважайте лишень, що це знову не буде й така мала поміч. Бо вже як так на якийсь час зарятується чоловіка чи ринськім, чи півтора, то він не буде потребувати йти до пана і кланятися йому й набиватися до роботи за якубудь мізерну платню, не мусітиме знижувати платню іншим робітникам. А те, що йому дається, він може повольньки та потрошку виплатити назад, скоро тільки дістане ліпшу роботу. Таким способом наша робітницька каса не тільки що не вменшувалась, але противно, все би більшала.

Ріпники стояли мовчки і роздумували. Зразу діло видалось їм справді немов і гарне, і всі готові були відразу приступити до нього. Але швидко далися чути закиди.

— Е, що з того? — говорили деякі ріпники. — Ну, нехай би й так: ми будемо складати, а хто з того буде користати? Буде так, як по селах, де є громадські каси. Багачі повизичують гроші, користають з них, а бідний тільки мусить складати, а користи з них ніякої не має. Або й ще одне: виберемо касієра, розуміється, також ріпника, як і всі ми, то хто нам заручить, що він грошики не візьме і не втече?

Бенедьо слухав тих закидів спокійно.

— Думав я над тим також і от що видумав. Насамперед страху нема, щоби користали з наших грошей самі багачі, бо між нами багачів нема, всі ми бідні. А подруге, ми не лихварі, гроші на процент зичити не будемо, а будемо видавати тільки вразі правдивої нужди, слабости, безробітиці, то, значиться, будемо помагати там, де вже для кожного очевидно, що помогти треба. Хто опісля зможе, той віддасть нам і надолужить видаток, а хто не зможе, ну, то його також не повисимо. А з касієром, я гадаю, найліпше буде ось як зробити. Якби нас найшлося багато таких, щоб приступили до тої каси, то при кожній кошарі або при кількох сусідніх кошарах ви собі самі вибирайте свого касієра, такого, що вже тут у Бориславі робить раз-у-раз і котрого добре знаєте. Такий касієр міг би зібрати гроші тільки з тих кошар, котрі його вибрали. А знаючи, скільки в них людей робить, а скільки обовязалося платити, дуже легко кожний буде знати, скільки касієр має грошей у себе. Скороб один у чім не сподобався, можна вибрати другого. Ті самі кошарі, що мають одного свого касієра, малиб обовязок підпомагати потребуючих споміж себе: про тих вони й найліпше будут знати, чи хто і скільки потребує.

— Так, то й але, — загомоніли робітники. — Так, то все буде касієр у нас під оком, а як їх буде багато, то кожного сума буде невелика, то й менша покуса до циганства, і навіть якби вся та сума пропала, то й це би втрата була невелика. На то можна згодитися.

— Позвольте, ще не кінець на тім, — говорив Бенедьо. — Хто знає, може часом трапиться потреба такої підпомоги, на котру не вистачать засоби з одної кошари. Може трапитися зробити дещо такого, що було би придатне для добра всіх бориславських робітників, а на то треба би більше грошей, більшої каси. То я гадаю зробити ось як. У кожній такій частковій касі, що була би при одній або кількох сусідніх кошарах, усі гроші, які будуть впливати, поділити на три части. Дві такі третини лишилися би при кошарі на часткові запомоги, а одну третину давалося би до одної, головної каси. З тої каси вже не міг би видавати ані касієр, ані одна кошара, а тільки цілий збір бориславських робітників, розуміється, тих, що платять до каси. З неї видавати якнайменше, а громадити гроші для більшої спільної потреби.

— А якаж би то могла бути така потреба? — питали ріпники.

— От як я собі про це думаю, — сказав Бендьо. — Як бачите, тепер пани так дуже впевнилися, що нас багато, що голод зжене робітників чимраз більше до Борислава, що не питають, чи можна нам продихати, чи ні, а знижують нам платню раз-у-раз. І не перестануть ще далі знижувати, доки не впімнемося за собою.

— Ей, чи ми не впімнемося, що то поможе!

— Ба, постійте, нехай я вам скажу, як би то впоминатися! То певно, що говорити їм, чи добром чи й погрозою, нащо не здасться, не послухають. Тут треба не грозити, а зробити таке, щоби вони й не отямилися, відки це на них упало. От що треба зробити. Всі, скільки нас тут є, і ті, котрих тут нема, одним словом, усі, разом, одного ранку, кожний при своїй роботі, приходимо й кажемо: годі, не будемо робити, не можемо робити за таку малу платню, волимо сидіти дома. Доки не буде більшої платні, доти й пальцем не кивнемо. І, сказавши те, всі додому!

Ріпники аж роти порозівмали з диву, почувши таку раду.

— Ба, та як же це, покинути роботу?

— На час, на час, доки нам платню більшу не дадуть.

— Алеж це може потривати довго.

— Ну, дуже довго воно не триває. Адже уважайте: власники поробили з різними купцями контракти: на той та той час доставити стільки воску, стільки нафти, ну, а як на час не постачать, то їм утрата буде десять раз більша, ніж та надвишка в нашій платні. А самі до ям не полізуть, потримаються, може, кілька днів, та й мусять таки до нас „прийдіте поклонімося".

(Дальше буде).

ДОПОМОЖІМ КОНҐРЕСОВОМУ КОМІТЕТОВІ ВЕСТИ ПРАЦЮ!

Зреорґанізований Український Конгресовий Комітет відбув уже свої перші наради, намітив програму праці, як і те, хто її має виконати, а теж рішив, де й коли має відбутись Другий Конґрес американських українців. Усе те зроблено. Та щоб Комітет міг виконати намічену працю, він мусить діставати від загалу не тільки моральну, але також і фінансову піддержку.

Зазначимо, що тепер ми не маємо ніяких фондів до розпорядимости, а тому коли праця має бути поведена, то наше свідоме американсько-українське громадянство повинно зложити потрібні фонди якнайскорше. Бо ми переживаємо тепер такі важні часи, що хіба не треба широко розписуватись над тим, що нам треба робити. Фактом є, що наш загал виявляв доволі виразно своє негодування, що ніщо не робиться, а тому коли зреорґанізований Український Конґресовий Комітет береться тепер до праці, то не треба її спинювати через брак матеріяльних засобів. Зате треба таки зараз поспішити з щедрими грошевими жертвами, призначеними на працю Конґресового Комітету.

Знаємо, що по різних місцевостях і по різних товариствах є вже зібрані гроші, що призначені на допомогу акції Українського Конгресового Комітету, а тому просимо переслати до Комітету ці призбирані гроші негайно. Крім цього, треба подумати й над дальшими збірками на ведення цеї праці, що є в програмі Комітету.

Заявляємо просто й ясно, що ми зачали працю без сотика в касі, але щоб цю працю якслід виконати, то на те треба значних фондів. А це вже самозрозуміле, що обовязок їх зложити належить до американських українців. Тому не зволікаймо справи, а шлім негайно датки на таку адресу:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. BOX 721 Church Street Annex NEW YORK 8, N. Y.

ЗА УКР. КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ:
Степан Шумейко, предсідник **Дмитро Галичин**, касієр

ТРЕТІЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКИХ КАНАДІЙСЬКИХ ВОЯКІВ ЗА МОРЕМ

Українсько-канадійські вояки в Анґлії відбули свій третій зїзд в днях 31-го липня і 1. серпня, 1943 року, в Клюбі Кенедіян Ліджон в Лондоні.

Помимо кількох непредвиджених подій, які загрожували невдачею, зїзд випав незвичайно успішно і вояки прибули численно. Дві головні перешкоди, то, що саме перед зїздом поважне число вояків виїхало до Сицилії, а друге, що саме в ті дні припало Банкове Свято, коли подорожування потягами було ограничене, а для вояків заборонене. Багато причинився до успіху факт, що зїзд відбувався в Лондоні, де воякам при армії багато вигідніше прибути. Військові команди радо помагали в цій справі.

Більшість присутних було ново-прибувші члени, багато з яких недавно прибули з Канади. Ці всі передавали нам привіти та поздоровлення від знакомих, а це додавало „старим" членам ще більше охоти до праці.

Між новими членами, що вступили в ряди орґанізації, були дві товаришки по зброї, що служать в CWAC. Це панна Галина Козіцька з Келґарі і панна Анна Креплів з Виннінеґу; своєю працею та присутністю вони додали орґанізації нового життя. Всіх на зїзді було 78 вояків.

Зїзд почався в пятницю вечер нарадами управи Союзу. Збори управи відбуваються так часто, як лиш члени можуть зїхатися. На цих нарадах обговорено і уложено цілий нарис програми зїзду.

В суботу 31. липня цілий ранок вояки реґіструвалися. В другій годині пополудни голова і предсідник зїзду п. Б. Панчук, отвираючи зїзд, привитав нових членів, котрі постійно прибували. По прочитанню звітів писаря, скарбника, історика та контрольорів голова дав перебіг життя та цілей орґанізації для інформації новоприбувших членів. По цім він посвятив ще більше часу для читання привітів і важнішої кореспонденції з Канади. Листів було поважне число, та члени були готові слухати ще довше, бо для кожного це були спомини про минуле в Канаді. Цікаві листи були від централь головніших орґанізацій, від КУК, капеляна о. Савчука, сержанта В. Керелюка з Мальти та проф. Н. Грогоріїва. При цій самій нагоді секретар подав звіт про пакунки, котрі прибули на руки членів заряду С.У.К.В.

В пятій годині всі розійшлися на вечерю, щоби мати час зійтися до церкви на пробу церковного співу. Вечером всі зійшлися в греко-православній катедрі, одній з найбільших в Европі, разом з дівчатами, котрі прибули з Менчестер, щоби приготовитися на Богослуження.

Служба Божа відправлялась в українській мові при ужиттю молитвенників, котрі канадійський уряд прислав для Союза. Сповідь і причастя для тих, що бажали, відбулося по козацькому звичаю. По Службі Божій відправилася панахида за наших товаришів, що полягли в протязі цеї війни.

З церкви всі зібрались в концертовій салі Ліджон Клюбу в годині пів дванадцятої на продовження зїздової програми. Голва дав звіт про працю, яка до цеї пори була зроблена. Між іншим згадав, що зібрано около вісім сот імен українських вояків, котрі тепер служать за морем. З цими хлопцями управа в постійнім контакті через циркулярі-обіжники, котрі видається місячно, і через звичайні листи. Видано інформаційну брошуру, в котрій поміщено записки початків орґанізації, ціли орґанізації, закони і статут, та більше річей інформаційного змісту для вояків. Відвідано кілька могил товаришів, як тов. Евгена Кузика з Іннісфрі, Алберта й інших. При нагоді таких відвідин відправлено панахиду і зложено вінок. Започатковано кантину в клюбі в Менчестер, де хлопці постійно загощують. Заряджено і перепроваджено три більші зїзди і багато більше менших оказій.

Вивязалася загальна дискусія на ріжні теми під проводом предсідника. Між іншим всі присутні одноголосно признали потребу власної домівки в Лондоні. Лт. Купченко (Едмонтон, Алта.), вніс, щоби управа Союзу робила відповідні старання, щоби таку домівку отворити при найближчій нагоді. Це рішено одноголосно. Панна Козіцька подала всім до відома, що таке приміщення можна без великого труду знайти і що уряд міста дуже прихильно до такого діла відноситься. На цім ранішня сесія закінчилася.

Всі перейшли до їдальні, де дівчата з Менчестер — панночки Оля Леснівська, Стефанія Завалінська, Анна Марійка і Евгенія Бородинська, пані Стефанія Завалінська і Каміла Слюзар разом з дівчатами з Лондону, панночками Лидією і Галею Паньків і при помочі домашних господинь подали прекрасний обід. Пані Давидович попросила гостей до столів і „бенкет" зачався. Підчас обіду фотоґрафісти Кенедіян Милитері Гедкватерс брали знимки з всіх присутних.

По обіді вояки зібрались знова до концертової салі, щоби докінчити зїзд — тепер більше в забавнім, веселім гуморі. Відспівали ряд загальних гуртових пісень, пан Ів. Юзик (Ріджайна, Саск.) відспівав кілька сольових пісень і зїзд весело закінчився. Почали розходитися всі до своїх станиць, всі дуже вдоволені, що мали нагоду бути на зїзді в серцю Британської Імперії, де більше вояків сходяться підчас своїх урльопів, як в котрім іншім місті в світі. Всі розійшлися з кличем: „До побачення на Різдво!" Всі обіцяли самі прибути і ще товаришів привести.

Ст. Калин (R.C.A.F.).

(Допис за згодою управи С.У.К.В. За С.У.К.В. — **Б. П.**).

(„У. Голос").

ПОМІЧ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

Згідно з останніми опублікованими відомостями Американського Червоного Хреста, було уділено помочі цивільному населенню потерпівших від війни країн на суму $73,-942,424.52, за час від 1. вересня 1939. рку до 30. червня 1943. З тої суми було видано Червоним Хрестом $34,317,-145.46, а $39,625,279.06 з державних фондів. Але матеріял, куплений з тих державних фондів, розпреділювався Червоним Хрестом.

Крім Хіни, Індії, Середнього Сходу та Північної Африки, фактично кожна европейська країна діставала поміч від Червоного Хреста: Бельґія, Фінляндія, Франція, Велика Британія, Греція, Голяндія, Ісляндія, Норвеґія, Польща, Росія, Еспанія, Швайцарія та Югославія. Помимо того, на самому початку війни велику кількість різних річей було післано товариствам Червоного Хреста у Литві, в Балтійських країнах, в Румунії, Мадярщині та в інших країнах для помочі польським воякам та цивільним, втікачам, що шукали пристановища в тих країнах.

Перше місце серед післаних річей займає одяг, на що видано біля $20,000,000. На другому місці стоять медичні і санітарні засоби, на які витрачено близько $13,500,000.

Харчі — на третьому місці, на них видано $8,000,000. На коци, простирала витрачено поверх $3,750,000. На амбулянси та інші рухомі засоби — коло $600,000. Крім того Американський Червоний Хрест дав готівкою в різних країнах $2,143,000.

Більшість того висланого матеріялу була відправлена до призначених країн на спеціяльно зареґістрованих для Американського Червоного Хреста пароплявах. Перший такий пароплав був зареґістрований в червні 1940 року і відплив з матеріялом на суму $1,000,000, призначеним для розпреділення поміж втікачами в неокупованій Франції. Пізніше більше пароплавів було відправлено в ці добродійні подорожі. В меншій кількости посилались річі звичайними торговельними шляхами.

Крім помочі чужим країнам, Американський Червоний Хрест уділював також поміч цивільному населенню в територіяльних володіннях Злучених Держав та в оборонних базах. До них належать: Филипинські Острови, Зона Панамського Каналу, Порто Ріко, Куба та Курасо. Червоний Хрест видав на допомогу в вих районах $750,000. Крім того було закуплено річей з державних фондів на суму $323,-000. Ті річі роздавалися також через Червоний Хрест.

ЦІСАР І ПРЕМІЄР ПРО ВАЖНЕ СТАНОВИЩЕ ЯПОНІЇ.

У своїх промовах до японського сойму в Токіо зприводу дебати над новим воєнним буджетом заявили й японський цісар Гірогіто й японський премієр Тоджо, що Америка вже добулася з розгрому, який вона потерпіла на початку війни, та що воєнне положення Японії справді поважне. Тому вони закликали послів ухвалити чимскорше предложений їм буджет.

залежить від того, по скільки все населення прийме в ній участь.

До участи в кампанії будуть притягнені очевидно також відділи, брацтва і товариства чужомовних ґруп, як теж і їхні клюби, парохії та інші стоваришення. Їх будуть просити, щоб вони роздали поміж своє членство брошури й летючки з поясненням значіння кампанії та з практичними порадами, як зберігати харчі, як готовити поживну страву при якнайменшій витраті критичних засобів поживи і як перестерігати приписів пайкування та контролі цін.

Нема сумніву, що всі ґрупи приймуть живу участь в тій важній кампанії. Іміґранти ж і їх діти часто матимуть особливі причини, щоб бути активнішими, ніж інші. Зі свого „старокраєвого" досвіду вони знають багато способів, як ощадно вживати харчів і як приправляти смачні страви з цілком звичайних складників. Американське громадянство зможе від них неодного навчитись. Друга ж причина, це те, що заощаджені в той спосіб харчі підуть з Америки на порятунок людей у знищених країнах за океаном, де між потребуючими нераз зможе найтись батько, мати, брат, дядько чи брат чи сестра в других американця „чужинецького роду або походження".

Загальна Рада — ФЛІС.

Памяти Е. Х. Чикаленка

Історія українського визвольного руху знає дві катеґорії заслужених людей: у першій мірі письменників та вчених, в другій мірі орґанізаторів та меценатів. Тому, що історію пишуть письменники та вчені, то вони для людей „свого фаху" мають більше зрозуміння й не щадять часу й місця для возвеличення їх заслуг. Зате заслужені люди другої катеґорії мусять задовольнитись якимнебудь відлеглим кутком і кількома рядками десь наприкінці розділу.

Евген Харлампович Чикаленко письменником не був, хоч мав до цього більше права, ніж хто інший. Він знав народню мову, як мало хто з його сучасників, він знав життя й людей, багато їздив, учився й читав. Але замолоду його письменницькі аспірації не йшли далі чисто-практичних „Розмов про сільське хазяйство", а наприкінці своїх днів він списав, також під тиском практичної необхідности, свої „Спомини", які видало „Діло". Правда, обидва ці твори займають видатне місце в історії українського відродження, але історик усетаки не зарахує їх автора між письменників та вчених. А це значить, що його імя буде живим поняттям для тих, що його знали особисто, але для дальших поколінь воно вже все більш і більш ставатиме абстракцією.

Тим більше мусять люди, що за життя Е. Х. Чикаленка належали до його оточення, дбати про те, щоб жива память про нього передавалась із покоління в покоління. Це не тільки обовязок вдячности, але також педаґоґічний. Скільки таких українців, що їх можна виставляти як зразок, гідний наслідування? Скільки в нас — не інтимних (про ці нема мови), а громадських життеписів, що витримують найяскравіше світло? Скільки в нас життєвих ліній, що від початку до кінця не заломились, а рівно й неухильно вели до єдиної високої мети?

Чикаленко належав до покоління, про яке один з його сучасників висловився, що тоді „українців було мало й усі вони були чесні". Але й чесність має свої традиції. Розуміють само собою, що українство тоді вимагало жертв, що бути українцем означало давати, а не брати. Але можна давати й давати. Один дає десяту частину свого маєтку й гадає, що дав багато. Другий дає половину й гадає, що дав іще більше. Чикаленко дав усе: ввесь свій маєток, усього себе, свою працю, свій час, своє здоровля, свою родину, свою домівку — ціле своє життя.

Він почав господарювати, маючи три тисячі десятин землі, а скінчив, маючи триста. Де поділась решта? Вона пішла на Наукове Товариство імени Шевченка, на львівську „Просвіту", на Академічний Дім у Львові, на ріжні корисні видання та головно на „Раду", цю першу ластівку вільної української преси на Придніпрянщині. „Рада" давала великі дефіцити, „Рада" сварила Чикаленка з представниками його касти, „Рада" не давала йому й повного морального задоволення, бо часто друкувала речі, які йому не подобались, „Рада" руйнувала його здоровля, бо наражала його на конфлікти з царською владою та поодинокими людьми, на яких йому залежало. Щоосени він ходив жовтий, як цитрина („у пана печінка болить"), ціла редакція затаювала дух („будемо чи не будемо на той рік виходити?"), — але десь у середині листопада нарешті зявлялась довго очікувана оповістка: Приймається передплата на рік 19... на єдину щоденну українську ґазету „Рада". Й усі віддихали з полегкістю: значить, ще рік живемо...

Що це означало для Чикаленка? Це означало продати ще 50 чи 100 десятин землі, їздити третьою клясою, обмежувати своїх дітей в їх видатках на студії чи подорожі, вислухувати докори, що він „руйнує свою родину". Це також означало бити пороги в інших заможних українців чи „малоросів", щоб вони йому хоч трохи помагали нести його тягар. Але це також означало сіяти добро та збірати невдячність, бо часто ті зарозумілі „хені", яких він годував своїм хлібом, віддячувались йому злісними карикатурами.

Та за „Радою" він не забував і інших потреб української культури. Разом із В. М. Леонтовичем він заснував Товариство допомоги українським письменникам, підтримував книгарню „Київської Старини", київську „Просвіту" й численні інші національні установи. До нього не треба було приходити й просити — він сам знав, де потрібна поміч і без зайвих слів її давав.

Тяжко помилився б той, хто, не знавши Чикаленка особисто, подумав би, що це був тільки мішок із грішми, який розвязувався, коли було треба. Це була й людина високих людських вартостей. Він умів гуртувати довкола себе людей, в його товаристві було тепло і легко. „Понеділки" в його затишній київській домівці на Маріїнсько-Благовіщенській 56 були справжнім святом для тих, хто мав щастя брати в них участь. І не пишне частування творило той піднесений святочний настрій (частування в дійсности було дуже скромне), а особа господаря, яка поширювала довкола себе атмосферу високої духовости й одночасно милої привітности. Хто-хто тільки не перебував на цих „понеділках"! Для багатьох вони були відпочинком від турбот і каторги цілого тижня, для інших місцем побачення та щирої розмови з потрібними людьми, ще для інших школою товариського виховання у вищім розумінні цього слова. Таку саму ролю, тільки вже для вужчого круга людей, відогравала Чикаленкова Кононівка на Полтавщині. Тут відпочивали й набирали сил Коцюбинський (там повстало його роскішне „Інтермеццо"), Єфремов, Винниченко, сюди приїздили гості з Галичини. І тут постать господаря була духовим осередком подій і розмов, і тут він не брав, а давав.

Революція 1917-го року й могутній розмах українського національного руху показали, що Чикаленкова праця не пішла марно. Усі діячі цього руху так чи інакше пройшли через „Раду", через Чикаленкові „понеділки", через Кононівку, всі так чи інакше завдячували „панові" хто шматок хліба, хто добру науку, а хто й життя. А маси, що як хвиля несли тих діячів на собі, виховались не на чім іншім, як на „Раді", бо це була в часі між двома революціями єдина школа національної свідомости у Наддніпрянській Україні.

*

Це все варта пригадати нинішньому поколінню, хоч від Чикаленкової смерти минуло тільки 14 років і хоч багато його сучасників ще живе. Більше того, живуть ще деякі люди його школи, що тримаються засади: краще давати, ніж брати. Але таких людей стає все менше, а такої людини, як Чикаленко взагалі нема, та не знати, чи коли й була. Тому треба тримати його память у високій пошані, бо рідна справа все ще вимагає жертв. І для прийдешніх поколінь приклад і взір Чикаленка мусить залишитись мородатним: так колись люди жили для рідного краю — і так для нього треба жити.

БОЛҐАРСЬКІ ФАШИСТИ НАРІКАЮТЬ НА СВОЇХ ЖІНОК.

АНКАРА, Туреччина, (ОНА). — Наспівша до Анкари болгарська преса принесла кілька статтей на тему ледачости болгарських жінок. Розуміється — не селянок, чи жінок болгарських робітників, а тих, що ніколи ніякої праці не виконували. Наприклад, „Слово", орган болгарських націоналістів, пише, що жінки високих державних урядовців волочуться по каварнях і розносять пльотки про те, хто виграє війну. Замісць взятись за яку корисну працю і помагати урядови здобути перемогу, болгарські аристократки в Софії витрачують час на дурниці.

„Слово" радить, щоби відповідні чинники заставили жінок високих державних урядовців до бюрової праці. Якщо вони до такої нездатні, то най хоч пайкові книжки роздають.

КРІЗЬ НАЦІСТИЧНІ ЛІНІЇ.—Аби встановити звязок між канадійцями в Італії, летун Р. Л. Рой (направо) з Наксвилу, в Тенесі, перекрався через німецькі лінії на канадійські позиції. На світлині, канадійські вояки подають йому папіроси, як він щасливо дістався до них.

ТАРЗАН, ч. 861. Приятель у біді.

З тіней дерев виступив дивний вояк і станув перед Тарзаном. „Для вас", сказав він.

Тарзан насупився, прочитавши записку, яку перепачкував з табору його приятель Д'Арнот.

Тарзан пішов поспішно до Зілі. „Ти лишися тут, а я йду помогти приятелеви".

За кілька хвилин Тарзан уже був у дорозі проти ворогів Д'Арнота.